

פרשת ויגש

בראשית פרק-מו

{ח} וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרַיִם יַעֲקֹב וּבְנָיו בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן:
רש"י

הבאים מצרימה. על שם השעה קורא להם הכתוב
באים, ואין לתמוה על אשר לא כתב אשר באו:

פּוֹרְנוּ

ואלה שמות יעקב ובניו. הראויים בכל אלה, שיהיה נחשב כל אחד מהם
ונודע בשם אישיי - הם יעקב ובניו בלבד, כאמרו ונשא אהרן את שמותם לפני ה'.
אבל שאר שבעים נפש אע"פ שהיו צדיקים - לא עלו למעלת אלה:

רשב"מ

יעקב ובניו. יעקב בחשבון שבעים נפש.

אדמו"ר הזקן

לעתיד יהי' הבכור יוסף, ועכשיו בכור יעקב ראובן ולא יוסף, וז"ש ביוסף
בכור שורו כו' דקאי לעתיד.

{ט} וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ וּפְלֹוא וְחֶצְרוֹן
וְכַרְמִי:

{י} וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יִמּוּאֵל וַיְמִין וְאֶהֱד
וַיְכִין וְצַחַר וְשָׂאוּל בֶּן-הַכְּנַעֲנִית:

רש"י

בן הכנענית. בן דינה שנבעלה לכנעני. כשהרגו את שכם, לא היתה דינה רוצה לצאת עד שנשבע לה שמעון שישאנה:

{יא} ובני לוי גרשון וקהת ומררי:

צמח צדק

יש ג' בחי' לויים גרשון ומררי וקהת שזהו בחי' קו השמאל בג"ה העושים העלאה וכמ"ש שמאלו תחת לראשי כו', גרשון הוא בחי' גירוש הרע ויגרשהו וילך לו, וכמ"ש גרש האמה הזאת כו', וכענין איזהו גבור הכובש את יצרו, שזהו בחי' מעולה יותר מבחי' יצי"מ שנאמר שם כי ברח העם לפי שהי' הרע עדיין בתוקפו וברחו מהרע, אבל כאן צ"ל שיגרש הרע ממנו. ומררי בחי' מרירות, ועי"ז יבוא ג"כ לבחי' קהת מל' ולו יקהת עמים ות"א ולו יתכנשון עממיא וזהו פי' קהת ל' קיוהא ג"כ, שזהו בחי' אתהפכא, וכ"ז הוא בחי' העלאה ממטלמ"ע שמאלו תחת כו'.

{יב} ובני יהודה ער ואונן ושלה

ופריץ וזרח וימית ער ואונן בארץ

כנען ויהיו בני-פריץ חצרון וחקמול:

אדמו"ר שליט"א

כיון שמטרת המנין היא לידע את מספר בני הנמצאים עתה. למה נזכרו גם משפחות שכבר לא היו בעולם... בשבט יהודה - ער ואונן אף שמפורש בהמשך הכתוב ש"וימית ער ואונן בארץ כנען". מבואר בדרושי חסידות... שנוסף על עניני העבודה דראובן שמעון ולוי, צ"ל גם העבודה דיהודה, "הפעם אודה את ה'", שלימות העבודה, שלכן "ותעמוד מלדת". ואעפ"כ, גם בזרעו של יהודה יכול להיות עיכוב כו' ע"י החטא דער ואונן, כיון שבענין זה תלוי' ההתקשרות דהקב"ה וכנס"י. ולכן, כשמדובר אודות מנין בני קודם הכניסה לארץ - חוזר ומדגיש הכתוב שלילת הענין שיכול לעכב ח"ו הכניסה לארץ.

{יג} וּבְנֵי יִשְׁשַׁכָּר תּוֹלַע וּפְוָה וַיּוֹב
וְשִׁמְרוֹן:

{יד} וּבְנֵי זְבוּלֹן סִרְד וְאֶלּוֹן וַיַּחֲלֵאֵל:
{טו} אֶלֶּה | בְּנֵי לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה
לְיַעֲקֹב בְּפָקֶן אֶרֶם וְאֵת דֵּינָה בְּתוֹ
כָּל-נַפְשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ:
רש"י

אלה בני לאה ואת דינה בתו. הזכרים תלה בלאה
והנקבות תלה ביעקב, ללמדך, אשה מזרעת תחלה יולדת
זכר, איש מזריע תחלה יולדת נקבה: שלשים ושלש.
ובפרטן אי אתה מוצא אלא ל"ב, אלא זו יוכבד שנולדה בין
החומות בכניסתן לעיר, שנאמר אשר ילדה אותה ללוי
במצרים, לידתה במצרים ואין הורתה במצרים:

רשב"מ

כל נפש בניו ובנותיו. הכל ל"ג עם יעקב.

{טז} וּבְנֵי גָד צַפְיֹן וַחֲגִי שׁוּנִי וְאַצְבֹּן
עֲרִי וְאַרוּדִי וְאַרְאֵלִי:

{ יז } וּבְנֵי אֲשֶׁר יִמְנָה וַיִּשְׂוּהָ וַיִּשְׂוּי
וּבְרִיעָה וְשָׂרָח וְאַחֲתָם וּבְנֵי בְרִיעָה
חֶבֶר וּמִלְכִיאֵל:

{ יח } אֵלֶּה בְנֵי זְלֹפָחָה אֲשֶׁר-נָתַן לָבֶן
לְלֵאָה בָּתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת-אֵלֶּה לְיַעֲקֹב
שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה נַפְשׁ:

{ יט } בְּנֵי רַחֵל אִשְׁתׁ יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבְנֵימֶן:
רש"י

בני רחל אשת יעקב. ובכולן לא נאמר בהן אשת,
אלא שהיתה עיקרו של בית.

{ כ } וַיִּוָּלֶד לְיוֹסֵף בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
אֲשֶׁר יָלְדָה-לוֹ אִסְנַת בַּת-פְּוֹטִי פְּרַע
כֹּהֵן אֶן אֶת-מְנַשֶּׁה וְאֶת-אֶפְרַיִם:

{ כא } וּבְנֵי בְנֵימֶן בְּלֵע וּבְכֹר וְאֲשֻׁבָּל
גֵּרָא וְנַעֲמָן אֲחֵי וְרֵאֵשׁ מְפַיִם וְחַפַּיִם
וְאֶרְדִּי:

אבן עזרא

ונעמן. הוא בן בנימין. כי יש נעמן שהוא בן בנו:

בעל הטורים

וראש. ב' במסורה הכא ואידך זכר ענני ומרודי לענה וראש. כדאיתא במדרש שקרא בנימין לכל בניו על שם הצרות שאירעו ליוסף וזהו וראש על שם זכר ענני ומרודי לענה וראש:

{כב} אֱלֹהַ בְּנֵי רַחֵל אֲשֶׁר יָלַד
 לַיַּעֲקֹב כָּל-נַפְשׁ אַרְבַּעַה עָשָׂר:
 {כג} וּבְנֵי-דָן חָשִׁים:

אבן עזרא

ובני דן חשים. יתכן שהיו שנים ומת אחד מהם ולא הזכירו הכתוב כי כן דרך הלשון.

בעל הטורים

חושים. ב' במסורה מתרי לישני. ובני דן חשים. וּאֲנַחְנוּ נַחֲלֵץ חָשִׁים. ראמרינן בפרק מי שמת שהיו בני דן כחשים של קנה פירוש מלמטה הוא אחד ומלמעלה הוא מתפצל לכמה קנים שמבן אחד שהיה לו יצאו רבים וכן נמי נחלץ חושים שדרך הנלחמים להדבק אלו עם אלו שלא יפרידו אותם האויבים:

{כד} וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצִיאוּ וּגְוֹנֵי וַיַּצֵּר
 וְשָׁלַם:

{כה} אֱלֹהַ בְּנֵי בְלָהָה אֲשֶׁר-נָתַן
 לָבֶן לְרַחֵל בָּתּוֹ וַתֵּלֶד
 לַיַּעֲקֹב כָּל-נַפְשׁ שֶׁבַעַה:

{כו} כָּל-הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לִיעֶקֶב
מִצְרַיִם יֵצְאֵי יִרְכּוּ מִלְבָּד נְשֵׂי בְנֵי-
יֶעֱקֹב כָּל-נֶפֶשׁ שְׂשִׁים וְשֵׁשׁ:
רש"י

כל הנפש הבאה ליעקב. שיצאו מארץ כנען לבא למצרים, ואין הבאה זו לשון עבר, אלא לשון הווה, כמו בערב היא באה, וכמו והנה רחל בתו באה עם הצאן, לפיכך טעמו למטה באל"ף, לפי שכשיצאו לבוא מארץ כנען, לא היו אלא ששים ושש, והשני, כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים, הוא לשון עבר, לפיכך טעמו למעלה בבי"ת, לפי שמשבאו שם היו שבעים, שמצאו שם יוסף ושני בניו, ונתוספה להם יוכבד בין החומות. ולדברי האומר תאומות נולדו עם השבטים, צריכים אנו לומר שמתו לפני ירידתן למצרים, שהרי לא נמנו כאן. מצאתי בויקרא רבה, עשו – שש נפשות היו לו, והכתוב קורא אותן נפשות ביתו לשון רבים, לפי שהיו עובדין לאלהות הרבה. יעקב שבעים היו לו, והכתוב קורא אותן נפש, לפי שהיו עובדים לאל אחד:

זוהר

דאת ו' דאיהו נפש דבית יעקב, ורזא דא כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו' ששים ושש... דא איהו ו' דאינון תרין בחבורא חדא ורזא חדא.

{כז} וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר-יָלְדוּ-לוֹ
בְּמִצְרַיִם נֶפֶשׁ שְׁנַיִם כָּל-הַנֶּפֶשׁ
לְבֵית-יֶעֱקֹב הַבָּאָה מִצְרַיִם שְׁבַעִים: